

Yttrande över remiss, Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd (SOU 2020:78)

Region Västernorrland välkomnar möjligheten till yttrande gällande förslagen för ett förändrat strandskydd. För en gles befolkad region med stor andel landsbygd, lågt exploateringsstryck samt många vattendrag och stränder är ansatsen om ett differentierat strandskydd som tar hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder varierar i landet både mycket välkommet och rimligt. För många områden i regionen ger en ökad tillgång till attraktiva, strandnära lägen en ökad potential för landsbygdsutveckling och tillväxt.

Samtidigt värnar vi strandskyddets syften om att strandområdena ska hållas tillgängliga dels för allmänhetens rekreation och friluftsliv, dels för att gynna växt- och djurlivet i närheten av stränder och i strandnära vatten. Ur ett miljö- och folkhälsoperspektiv är allmänhetens tillgång till stränderna av stor vikt för rekreation och friluftsliv, vilket bidrar till att skapa en god och jämlik hälsa, samt också ökad attraktivitet för besökare. Vi stödjer därför utredningens bedömning att ”Fri passage” ska fortsätta gälla även då strandskyddet upphävs. Fri passage stärker också förutsättningar för hållbara ekosystem.

Över tid har strandskyddet utvecklats och förändrats. Det system som finns idag upplevs krångligt och har lett till att färre undantag ges i glesbygd än i urbana miljöer, tvärt emot vad som borde vara logiskt. Idag har 10 av 21 län dessutom länsvisa generella undantag från strandskyddet. Det leder till ett fragmenterat system som är svårt att förstå för den enskilde, vilket också urholkar förtroendet för regelverket. Region Västernorrland välkomnar därför utredarnas förslag om att skapa ett enhetligt system med generella undantag som skapar möjlighet till differentiering utifrån samma grunder.

Möjligheten till attraktivt boende är en förutsättning för ökad eller bibehållen bosättning i stora delar av Västernorrland. Attraktiva boendemiljöer utgör en viktig komponent för landsbygdsutveckling och regional utveckling. Ökade möjligheter att bygga i strandnära lägen är särskilt viktiga i områden där det genomsnittliga marknadsvärdet av ett nybyggt hus understiger kostnaden för nybyggnationen. I dessa områden är läget avgörande för tillkomsten av nybyggnationer på landsbygden. Attraktiva lägen för boende är även viktigt för lokal och regional kompetensförsörjning, samt för tillgången till offentlig och kommersiell service.

6.1 Det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort

Utredningen föreslår att det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag ska tas bort. Förslaget ska gälla för sjöar vars yta är högst 1 hektar och vattendrag som är upp till 2 meter breda. Region Västernorrland ser mycket positivt på en sådan förändring, då de nu gällande reglerna leder till en stor administrativ börda för kommuner och fastighetsägare, samt det orimliga med att hälften av landets regioner redan har generösa generella undantag, medan andra regioner - som Västernorrland - omfattas av minst 100 meter strandskydd för i princip samtliga vatten oavsett storlek och/eller betydelse.

Upphävandet av det generella strandskyddet för små sjöar och vattendrag kan i vissa fall innebära negativa konsekvenser för växt- och djurlivet. Region Västernorrland anser dock, i enlighet med utredarna, inte att det leder till att strandskyddets syften riskeras då de mest känsliga områdena även omfattas av biotopskydd. Dessutom ska länsstyrelsen enligt förslaget, ha möjlighet att återinföra strandskyddet i enskilda fall.

6.3 Bättre redovisning av strandskyddets omfattning -digitalisering

Region Västernorrland välkomnar utredningens förslag om att länsstyrelserna få i uppdrag att kartlägga var strandskyddet gäller och samordna att informationen tillgängliggörs på ett digitalt verktyg inom två år från att de föreslagna strandskyddsreglerna träder ikraft. Strandskyddet är idag svåröverskådligt och det saknas en samlad redovisning om var och hur strandskyddet gäller. Digital lättillgänglig information om vart strandskyddet gäller kan underlätta både enskildas förståelse för, och myndigheters handläggning och tillsyn av strandskyddet.

6.5 Strandskydd och äldre planer

Region Västernorrland välkomnar utredningens förslag om tillägg i 10 a § lag (1998:811) om införande av miljöbalken i syfte att tydliggöra att strandskydd inte inträder i de fall länsstyrelsen beslutat om ett upphävande av strandskyddet. En strikt tolkning av nuvarande bestämmelse medför att en prövning av strandskyddet måste göras vid en ny planläggning och detta trots att länsstyrelsen tidigare beslutat om ett upphävande. Den föreslagna ändringen ger tydlighet och effektiviserar kommunernas detaljplanering och möjlighet att till exempel möta bristen på bostäder.

6.6 Undantag för areella näringar

Region Västernorrland välkomnar en utredning av undantagen för de areella näringarna. Omsättningskravet i de nu gällande reglerna gör att möjligheterna till undantag är begränsade. En utredning bör titta närmre på hur näringsidkare inom tex besöksnäring med nära koppling till jord- och fiskebruk kan omfattas, samt tydliggöra definitioner så att undantagen blir tydliga för de näringsidkare som berörs.

7 Ett mer differentierat strandskydd

Upphävt strandskydd i vissa områden

Region Västernorrland välkomnar möjligheten för en kommun ansöka hos länsstyrelsen om att strandskyddet ska upphävas i ett visst område. Här konstaterar Region Västernorrland samtidigt att detta främst kommer att förenkla för kommuner som kan identifiera områden med efterfrågan på mark, men innebära en för krävande process för många kommuner i Västernorrland, där det är svårt att förutse vart mark kommer att efterfrågas.

Landsbygdsområden

Utredningen föreslår möjligheten för en eller flera kommuner att redovisa ”landsbygdsområden” i sin översiktsplan. I det redovisade områdena ska det sedan vara enklare att få strandskyddsdispens. Region Västernorrland välkomnar särskilt att kraven på ”landsbygdsutveckling” som finns kopplade till nuvarande LIS-områden tas bort då definitionen av landsbygdsutveckling inte varit tydlig och lett till ojämlig behandling av likartade fall. Om förslaget, i enlighet med vad utredarna tror, kommer att leda till en möjlighet att identifiera större och fler områden anses vara oklart.

Även förslaget om att ta bort kravet om att bostadshus ska uppföras i *anslutning till* befintligt bostadshus välkomnas. Kraven har haft en begränsande effekt på glest befolkade områden där hus sällan ligger tätt och där det inte finns några tydliga utvecklingsområden eller särskilt efterfrågade platser för nybyggnation.

Förslaget om att befintliga LIS-områden automatiskt ska anses vara landsbygdsområden i kommunernas översiktsplaner är positivt.

Region Västernorrland ser positivt på båda de ovanstående förslagen, men ifrågasätter samtidigt hur stor förbättring det i realiteten kommer att innebära för glesa kommuner, utan efterfrågan på områden för nybyggnation. Vi ser även farhågor med de nya förslagen kopplade till de resurser som ändå krävs av kommunerna i samband med översiktsplaneringen för att kunna tillgodogöra sig lättnaderna.

Ett alternativ till att identifiera landsbygdsområden i översiktsplaneringen skulle kunna vara att istället utgå från politiskt antagna riktlinjer för hantering av dispenser i landsbygdsområden. Metoden har prövats i Västernorrland i nuvarande lagstiftning där kommuner fick möjlighet att använda sig av riktlinjer som utformats i samråd med länsstyrelsen. Det fungerade relativt väl. Det skulle underlätta för kommuner som har svårt med resurser för ett översiktsplanearbete i kombination med en låg efterfrågan på ny bebyggelse.

Fri passage

Region Västernorrland ser positivt på att bestämmelsen om fri passage fortfarande kommer vara gällande i alla situationer. Att lämna zoner för fri passage och bevarande av goda livsvillkor närmast strandlinjen även gäller för de upphävanden som sker enligt detta förslag anses vara grundläggande. Det medför att förslagen om upphävande av strandskydd och landsbygdsområde inte kommer att riskera strandskyddets syften, samtidigt som dessa områdens utvecklingspotential tas tillvara. Det är även viktigt för natur- och friluftsliv, där möjligheten att kunna passera i strandlinjen är grundläggande. Även folkhälsoperspektivet gynnas av att möjligheten att röra sig i strandområden bibehålls.

Övriga synpunkter

Avskiljande av väg

Vi saknar en justering av det särskilda skälet *2. genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen.* Enligt Naturvårdsverkets vägledning och praxis kan endast ”större väg” anses vara avskiljande och därmed ses som särskilt skäl för dispens. I denna del av landet är det mycket få vägar som kan bedömas som ”större” enligt lagstiftningens krav. Det innebär att detta särskilda skäl inte kan användas i vår del av landet, trots att vägnätet här i realiteten upplevs ha en tydligt avskiljande effekt. Region Västernorrland anser därför att det är motiverat med en regional anpassning av detta särskilda skäl så att normaltrafikerade vägar med en avskiljande effekt, också kan omfattas av regelverket. Det framgår inte i utredningen om en sådan anpassning har övervägts eller inte.

REGION VÄSTERNORRLAND

Glenn Nordlund
Regionstyrelsens ordförande

Åsa Bellander
Regiondirektör